

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig
Salisburgi, 1693

25. De Exceptionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

de jure Canonico indubitatum est. *Sicut in l. 3. Cod. de Rebus creditis.* II. Casus criminalibus equiparantur cause civile valde arduæ, ubi de magnâ quantitate agitur, quia timendum est, ne homines ludi cupiditate excecati facile perjurium committant. III. Non habet locum hoc *juramentum*, quando pars, cui defertur, non potest testari de sensu proprio, quod scilicet per se interfuerit actui, de quo est controversia: nam hoc *juramentum* est verum, non credulitatis. IV. Non defertur parti infami, suspectæ de perjurio, vel aliâ modice fidei, quod iudicis arbitrio relinquendum est.

Quæres, cui parti deferendum sit: an actori, an reo? Varii varîe sentiunt. Breviter puto, hoc *juramentum* illi deferri debere, qui semiplene probavit: quia ut ex *cap. 2. de Probat. & d. l. 3. Cod. de Rebus creditis* apparet, in supplementum probationis deferendum est, & consequenter illi, cui probatio incumbit. Quod si pars illa, que probare debebat, minus quam semiplene probasset, & ita tantum aliquam præsumptionem fecisset, tunc regulariter (nisi iudex inspectis causarum & personæ & cunctis circumstantiis aliud statuerit) parti adversæ ad ostendendam suam innocentiam deferendum foret. *cap. fin. h. t. Fach. d. lib. 1. c. 18.*

Demum ad *Juramentum necessarium* referri potest *juramentum in litem*, quo non quidem ipsa causa, sed quantitas rei, vel æstimatio in iudicium deducta probatur, ut constat ex toto *tit. ff. De in litem jurando*. Defertur hoc *juramentum* potissimum propter dolum adversarij, qui res alterius rapuit vel perdidit, & ex postfacto constare non potest, in quâ quantitate vel qualitate fuerint. Modus autem præstandi hoc *juramentum* traditur in *l. si quan-*

do. 9. Cod. Unde vi, ut scilicet actor in specie coram iudice designet res sibi ablatas vel dolo perditas, aut earum pretium, & interesse exprimat, quam expressionem, si iudex crediderit esse exorbitantem, ad verisimilem summam moderabitur. Posthanc deinde moderationem actorem jurare jubebit, quod non minus perdidit: ultra vero taxationem iudicis jurare non licebit: sed solum remedium appellationis supererit, si iudex iniquè taxaverit. De hoc *juramento* videantur plura apud Interpretes in *d. tit. De in litem jurando*.

TITULUS XXV. De Exceptionibus.

SUMMARIA.

1. Exceptiones quid sint: & sunt alie dilatorie, alie peremptorie.
2. Exceptiones dilatorie regulariter ante litem contestatam sunt opponende: & fori declinatorie ante omnem actum iudicalem.
3. Exceptio excommunicationis & alie, que acta annullant, semper possunt opponi.
4. Exceptiones peremptorie ante & post litem contestatam opponi possunt: non autem post sententiam.
5. Exceptiones, que principaliter executionem respiciunt, etiam post sententiam proponi possunt.
6. An in probatione exceptionis deficiens condemnatur tanquam confessus.
7. Exceptionem sequuntur replicatio, duplicatio, &c. & quid in præxi?

Exceptio nihil est aliud, quam defensio rei, quâ intentionem actoris elidere conatur. *l. 2. in princ. ff. hoc tit.* Exceptiones alie sunt dilatorie, alie peremptorie. Dilatorie dicuntur, quæ principale negotium, ejusque cognitionem & iudicium ad tempus differunt, non tamen omnino actionem excludunt; ut si iudex dicatur incompetentis, vel suspectus; si Procurator negetur habere mandatum; si reus conque-

ratur se esse spoliatum ab actore, vel necdum elapsum esse terminum solutionis, &c. Exceptiones *peremptoriae* vocantur, quae jus actoris perimunt, & semper agentibus obstant, ut exceptio contractus invalidi, pacti de non petendo, transactionis, solutionis, jurijurandi, rei iudicatae, praescriptionis, & similes.

- 2 Porro exceptiones *dilatoriae* regulariter ante *litem contestatam* proponenda: & quidem, si ejusmodi exceptiones respiciant personam iudicis, & sint *fori declinatoriae*, quia scilicet iudex dicitur suspectus vel incompetentis, ante omnem actum iudicalem opponi debent, ne alias reus in iudicem suspectum consentire, vel incompetentis jurisdictionem prorogare videatur. Val. h. n. 7. nisi tamen primum ex postfacto talis exceptio exorta fuerit, vel in rei notitiam devenierit, quia generaliter audiri debet reus etiam post litem contestatam, si saltem probare possit, exceptionem aliquam dilatoriam tunc primum sibi innotuisse. c. pastoralis. 4. hoc tit. l. de etate. 11. §. ex causa. 8. ff. de Interrogationibus in iure fac. Item exceptio excommunicationis, quamvis sit dilatoria, nihilominus etiam scienter omissa in quacunque parte iudicij opponi potest contra actorem. c. exceptio. 12. h. t. Sicut & illae exceptiones dilatoriae, quae iudicium & retroacta annullant; ut si excipiatur, quod iudex in hac causa jurisdictionem non habuerit, neque ea prorogari poterit, e.g. si saecularis iudex iudicavit de causa ecclesiastica; vel si Procurator sine mandato egerit, neque dominus ratum habere velit: quia similium exceptionum omissio etiam scienter facta, non potest iudicium convalidare. Text. & DD. c. in nostra. 4. de Procuratoribus.

- 4 Exceptiones *peremptoriae* regulariter tam ante, quam post litem contestatam propo-

nuntur. l. praescriptionem. 8. C. de i. i. 2. C. Sententiam rescindi non posse. Sententiam autem non recte opponitur sed ad appellationis beneficium conandum; vel si minorennis sit condemnatus restitutio in integrum ad exceptionem opponendam postulanda est. d. l. 2. Sunt quoque quaedam exceptiones, quae etiam post litem contestatam opponi possunt; illae nimirum principaliter executionem respiciunt, quorum modi sunt exceptio Senatus Consultum Iulianum & Macedoniani. l. tamen. 11. ff. de C. Maced. Item exceptio competenti quae datur donatori contra donatum, ne in plus executio fiat, quam servanda graua sustentatione facere possunt. l. t. num. 6.

Queritur, an si reus exceptionem remptoriam opponat, e.g. solutionis, praescriptionis, & in eisdem procedat, deficiat, propterea actor, licet nihil probet, obtenturus sit causam? Pro negativa facit, quod reus forte contractum mutuo, qui excipiendo dicit, se jam hoc ipso mutuum confessus videatur, consequenter nisi solutionem proferat causam ex propria confessione perdat. E contra pro negativa adducitur juris regula, qua dicitur, quod ille, qui cepit, per hoc non censetur fati interitum adversarij. l. non utique. 9. ff. de exceptionem. 63. de R. I. in 6.

¶ esse distinguendum, utrum reus sciens in exceptione suae probationem ex postfacto negare intentionem actoris quoad jus, vel quoad factum? Si quoad jus, e.g. dicendo: fecimus quidem contractum, sed nego illum contractum valuisse, factum erit; quod si vero ipsum factum negare velit, quod jam per exceptionem confessus est, non aliter audiendum

quasi de errore docuerit, ut in tit. de Con-
fessionibus de revocatione confessionis diximus.
In docet Panor. in c. cum venerabilis. 6.
l. 1. n. 26.

7. Exceptioni contraria est replicatio, quâ
actor elidit, vel negat exceptionem rei; sed
contra replicationem conceditur reo alia re-
sponso, quæ vocatur duplicatio; cui rursus
respondet actor per triplicationem; & tri-
plicationi reus opponit quadruplicationem.
Ultra quadruplicationem in plerisque tribu-
tibus partes, nisi ex magnis motivis, non
admittuntur, sed in causa concludere debent.
Imo praxis multorum locorum est, quod in
verbalibus audientijs & causis summarijs
causa per duplicationem concludatur.

TITULUS XXVI. De Præscriptionibus.

SUMMARIA.

1. Præscriptio quid, & quomodo differat ab usucapione?
2. Præscriptio cui introducitur, & an potuerit introduci?
3. Præscriptio acquiritur dominium, & an errore
sibi rei præscripta restituta vindicari possit?
4. Præscriptio an habeat effectum in foro conscientie?
Alia Summaria post §. 2.

§. I.

De Præscriptione in genere, ejus de-
finitione, differentia & effectu.

Præscriptionis vocabulo veteres Juris-
consulti generaliter exceptionem intel-
ligebant, ut patet ex Rubr. & l. 10. 11.
23. ff. de Exceptionibus, præscriptionibus.
In sensu autem magis specifico & proprio
huius Tituli, præscriptio est illa exceptio,
quæ opponitur domino, rem suam ab alio
per tempus à lege definitum, & conditio-
nibus ad id requisitis poss. ssam vindican-
di, live ut definit J.C. in l. 3. ff. de Usurpa-

tionibus & Usucap. est adjectio domini
(posset addi) vel alieni juris peremptio
(dum scilicet actioni personali, vel pœnali præ-
scribitur) per continuationem possessio-
nis temporis à lege definiti (subjunge)
aliisque jurium requisitis intervenien-
tibus.

Licet porrò inter præscriptionem &
usucapionem varias differentias assignare
soleant LL. Civ. Interpretes, præsertim ju-
re antiquiori inspecto, hodie tamen ex re-
cepto loquendi more posterioribus legibus
& maximè SS. Canonibus conformi plerum-
que inter se confunduntur, nisi quod usuca-
pio proprie tantum rebus corporalibus,
at verò præscriptio generaliori significa-
tione tam rebus corporalibus, quam incor-
poralibus conveniat. Ubi & illi sunt ter-
mini artis notandi, quod si per præscriptio-
nem alterius jus extinctum sive peremptum
sit, soleamus loqui in Dativo scilicet præscri-
ptum est obligationi, juri, vel actioni;
sin autem de acquisitione sermo sit, nomina-
tivo vel accusativo utimur v. g. præscripta
est servitus, vel præscripti rem, iurisdi-
ctionem &c. Alij etiam differentiam inter
usucapionem & præscriptionem statuunt
cum Accurs. Minsing. Schneidewin. ad
princ. Instit. de Usucap. quod illa sit rerum
mobiliùm, hæc immobiliùm. Sed ista do-
ctrina non benè cum LL. subsistit, in qui-
bus æque rerum immobiliùm, quam mobi-
liùm usucapio conceditur. l. sequitur. 4.
§. situ. 22. l. ei, a quo. 21. ff. de Usurp. &
usucap. l. un. C. de Usucap. transform.
Covar. ad c. possessor. de R. F. in 6. p. 1. §.
un. num. 3.

Introducendum est hoc jus præscriptionis
ob publicam utilitatem, ne incerta temper
essent rerum dominia, & infinitæ lites cir-
ca rerum proprietates, l. 1. ff. de Usurp. &
usucap. neque enim sequitur, rem habeo